

Innst. S. nr. 161

(2002-2003)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

St.meld. nr. 12 (2001-2002)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om rent og rikt hav

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Innledning

Regjeringens visjon er å sikre et rent og rikt hav, slik at også fremtidige generasjoner skal kunne høste av de rikdommer som havet kan gi. Regjeringen vil etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, havbruk og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en bærekraftig utvikling.

Regjeringen vil utvikle verktøy og prosesser for å legge grunnlaget for en langsiktig og helhetlig politikk for beskyttelse av hav- og kystmiljøet, dvs. en politikk hvor summen av alle påvirkninger vurderes i sammenheng og baseres på kunnskap om økosystemenes struktur, virkemåte og tilstand. Regjeringen legger opp til at fremtidig forvaltning skal være økosystembasert og sektorovergrepene.

Meldingen om rent og rikt hav gir en gjennomgang av miljøtilstanden i våre hav- og kystområder og hvilke utfordringer en står overfor i tiden fremover. Den overordnede målsetningen kan bare oppnås dersom det legges opp til forsterket politikk på de områdene som har størst betydning for miljø- og ressurs situasjonen fremover. Det er mange viktige aktører som må bidra i dette arbeidet; statlige, regionale og lokale myndigheter, næringslivet og ulike organisasjoner som næringsorganisasjoner, miljøvernorganisasjoner og andre frivillige organisasjoner.

Regjeringen har i meldingen ønsket å fokusere på en del områder og kilder hvor det er behov for ny politikk, og/eller som ikke er blitt behandlet grundig i tidligere stortingsmeldinger. Meldingen inneholder bl.a. en beskrivelse av tiltak og virkemidler som skal redusere

belastningen på havmiljøet fra utslipp av helse- og miljøfarlige kjemikalier fra petroleumsvirksomheten. Opprydding etter tidligere tiders utslipp av miljøgifter til våre kyst- og fjordområder er en særlig utfordring, dette er et problemområde som byr på store juridiske, teknologiske og økonomiske utfordringer. For å sikre tilstrekkelig fremdrift i oppryddingen foreslår Regjeringen i meldingen en helhetlig strategi for arbeidet fremover på dette området. Når det gjelder skipstrafikken, fokuserer Regjeringen i meldingen på forebyggende tiltak for å redusere faren for skipsulykker, som kan føre til oljeutslipp med derav følgende miljøskader. Utslipp av ballastvann fra skip som kilde til introduksjon av fremmede arter, behandles.

En helhetlig forvaltning av kyst- og havområdene

Det er i meldingen redegjort for hvilke tiltak Regjeringen mener bør iverksettes på utvalgte områder som ledd i en helhetlig havmiljøpolitikk. Det er nødvendig at det etableres en overordnet koordinering av aktiviteter for å sikre en helhetlig forvaltning av våre hav- og kystområder, hvor alle sektormyndigheter og andre interesserte parter må samarbeide. En helhetlig miljøvernpolitikk må møte både nasjonale og internasjonale utfordringer og sikre en god sammenheng mellom internasjonalt samarbeid og den nasjonale miljøvern innsatsen. Det er behov for en gjennomgang av organiseringen av arbeidet på enkelte innsatsområder for å styrke effektiviteten, bl.a. gjelder dette organiseringen av arbeidet med sikkerhet og beredskap langs kysten.

Regjeringen vil:

- etablere en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet
- utarbeide helhetlige forvaltningsplaner for de kystnære sjø- og fjordområdene iht. EUs rammedirektiv for vann
- legge til rette for en langsiktig politikk med sikte på økosystembasert forvaltning av kyst- og havområdene.

Regjeringen mener den generelle kunnskapen om Norges hav- og kystmiljø er god nok til å starte prosesser for utvikling av helhetlige analyser og forvaltningsplaner som verktøy for en mer helhetlig forvaltning.

Når det gjelder havområdene, vil Regjeringen i første omgang legge opp til en prosess med sikte på å utarbeide en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet. Erfaringene med prosessen fra dette arbeidet vil danne grunnlag for en beslutning om å utarbeide tilsvarende helhetlige forvaltningsplaner for Norskehavet og Nordsjøen. Regjeringen mener at det bør utvikles bedre verktøy slik at det blir mulig å foreta en grundig avveining av de forskjellige interessene som knytter seg til Barentshavet, som best kan oppnås ved å utarbeide en helhetlig forvaltningsplan basert på konsekvensutredninger for de enkelte sektorene. For petroleumsvirksomheten vil dette omfatte en konsekvensutredning av helårig petroleumsvirksomhet for området fra Lofoten og nordover. Parallelt vil det igangsettes arbeid med konsekvensvurderinger av bl.a. skipstrafikk, fiske og oppdrettsvirksomhet.

Forvaltningsplanen skal omfatte hele Barentshavet, og konsekvensanalysen for petroleumsvirksomheten skal omfatte en gjennomgang av eksisterende kunnskap om hele Barentshavet. Det understrekes imidlertid i meldingen at det ikke er Regjeringens intensjon å starte en prosess for å åpne Barentshavet Nord for petroleumsvirksomhet.

Hovedformålet med planen er å medvirke til konsensus om forvaltningen av havområdet mellom næringsinteressene, lokale, regionale og sentrale myndigheter, samt miljøvernorganisasjoner og andre interessegrupper, innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Myndighetenes helhetlige forvaltningsplan vil danne de overordnede rammene, men den må suppleres med sektorvise planer på mer detaljert nivå, f.eks. for petroleumsvirksomhet, fiskerier, sjøtransport osv.

Et nært samarbeid med Russland er nødvendig for gjennomføring av konsekvensutredningene, og det vises til at dette bl.a. er tatt opp i det bilaterale norsk-russiske miljøsamarbeidet.

Regjeringen vil orientere Stortinget om arbeidet gjennom stortingsmeldingene om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand (RM).

For kystområdene vil arbeidet skje som en del av oppfølgingen av EUs nye rammedirektiv for vann, som vil inngå i EØS-avtalen, og som stiller krav om utvikling av helhetlige forvaltningsplaner, bl.a. i de kystnære områdene. Direktivet betraktes som et av de viktigste regelverkene innen det europeiske fellesskapet for ivaretagelse av miljøet. Direktivet trådte i kraft 22. desember 2000 og skal iht. EØS-avtalen implementeres i norsk lovverk innen utgangen av 2003.

Regjeringen ser på EUs rammedirektiv for vann som et viktig instrument for en mer helhetlig og økosystembasert forvaltning av kystnære områder, idet forvaltning av vassdragene og land- og sjøarealene i kystsonen ses i sammenheng og baseres på miljømål. Regjeringen arbeider med å avklare hvordan direktivet mest hensiktsmessig kan gjennomføres i Norge.

Parallelt med dette arbeidet vil Regjeringen forsere arbeidet med å bedre kunnskapsgrunnlaget, bl.a. over-

våking og forskning, for å utvikle et mer omfattende og langsiktig system for økosystembasert forvaltning av menneskelige aktiviteter som påvirker hav- og kystmiljøet. Norge vil legge stor vekt på det videre internasjonale samarbeidet på dette området.

Med utgangspunkt i bl.a. erfaringene med den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet, vil Regjeringen legge opp til en jevnlig vurdering av utviklingen i de marine økosystemene og forvaltningen av disse systemene. En slik statusrapport skal omfatte forslag til tiltak, endrede prioriteringer og eventuell revisjon av målene. Prosessen skal involvere eksperter innenfor alle relevante fagområder. På grunnlag av vurderingene og anbefalingene vil Regjeringen foreta en gjennomgang av status og behovet for tiltak. Resultatene vil bli rapportert, og nødvendige tiltak forelagt Stortinget på en hensiktsmessig måte, f.eks. i meldingen om Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. Gjennomgangen vil bli tilpasset de rapporteringskravene som følger av rammedirektivet for vann og OSPAR-konvensjonen.

Utviklingstrekk og tiltak på utvalgte områder

Petroleumsvirksomheten

Regjeringens mål er å sikre en god balanse mellom hensynet til petroleumsaktivitet og miljø- og fiskerihensynene, og at petroleumsvirksomheten blir integrert i en helhetlig sameksistensmodell med andre næringer og interesser også i de nordlige havområdene. Regjeringen vil:

- sikre at målet om nullutslipp til havs blir realisert
- sette i gang et forskningsprogram på langtidseffekter av petroleumsvirksomhetens utslipp til sjø i samarbeid med industrien
- opprettholde et høyt sikkerhets- og beredskapsnivå i petroleumsvirksomheten
- foreta en konsekvensutredning av helårig petroleumsaktivitet i havområdene fra Lofoten og nordover. Inntil en slik plan er på plass, åpnes ikke Barentshavet ytterligere for petroleumsvirksomhet
- foreta en vurdering av petroleumsfrie fiskerisoner i områdene fra Lofoten og nordover.

Regjeringen vil foreta en konsekvensutredning av helårig petroleumsvirksomhet i havområdene fra Lofoten og nordover. Dette må ses i sammenheng med de andre aktivitetene i området, og arbeidet med den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet, og som vil legge grunnlaget for vurdering av rammebetingelsene for videre petroleumsaktivitet i området. Det vil ikke tildeles nye utvinningstillatelser for videre petroleumsvirksomhet i de nordlige havområdene i tiden frem til konsekvensutredningen er ferdigstilt. Regjeringen legger til grunn at arbeidet med konsekvensvurdering og helhetlig forvaltningsplan ikke skal berøre juridiske rettigheter i tildelte utvinningstillatelser.

Petroleumsfrie fiskerisoner

Myndighetene ønsker så langt som mulig å basere fremtidig petroleumsvirksomhet i havområdene fra Lofoten og nordover på den sameksistensmodellen som så langt har ligget til grunn for de ulike næringers

felles bruk av havområdene. Det er et mål for Regjeringen at både petroleums- og fiskeressursene i disse områdene skal bidra til langsiktig verdiskaping i det norske samfunnet. Likeledes er det et mål at det skal tas hensyn til sårbare ressurser, slik at det sikres at all næringsvirksomhet skjer innenfor bærekraftige rammer.

I den grad det skulle oppstå situasjoner der det synes umulig å oppnå god sameksistens mellom de to næringene, vil Regjeringen vurdere opprettelsen av petroleumsfrie fiskerisoner. Dette vil være sentrale elementer i den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet. Den planlagte konsekvensutredning av helårlig petroleumsvirksomhet i områdene fra Lofoten og nordover vil være viktig bakgrunnsmateriale for den helhetlige forvaltningsplanen sammen med konsekvensutredningene for de andre sektorene.

Skipsfarten/sikkerhet og beredskap langs kysten

Regjeringen vil utrede konsekvensene av en utvidelse av territorialfarvannet fra 4 til 12 nautiske mil med sikte på å fremme lovproposisjon til Stortinget snarest mulig.

Regjeringen vil med hjemmel i havne- og farvannsloven etablere påbudte seilingsleder for trafikk som representerer en særlig miljørisiko. Fiskeridepartementet vil foreta en nærmere vurdering av risikonivået langs kysten og etablere seilingsleder, først for de områdene hvor det vurderes å ha størst risikoreduerende effekt. Seilingsleder for trafikk utenfor kysten av Nord-Norge skal ses i sammenheng med en trafikkovervåking av dette området.

Regjeringen vil arbeide for at det etableres internasjonale regler om plikt til å forhåndsvarsle risikobetonerte transportere. I påvente av internasjonale regler vil Regjeringen ta spørsmålet om varslingsavtale for risikotransporter opp med Russland, evt. ved en utvidelse av eksisterende varslingsavtaler.

Regjeringen vil gi utbyggingen av Kystverkets nettverk for mottak av AIS-signaler (Automatisk Identifikasjons-System) for skip høy prioritet. Ved utbyggingen av Kystverkets AIS-nett vil det bli lagt opp til at Forsvaret og andre etater med behov for informasjonen fra AIS-nettet får tilgang til denne.

Regjeringen mener det bør legges opp til en maritim trafikkontroll på norsk side som skal legge grunnlag for samarbeid med russiske myndigheter om ivaretagelse av sikkerheten og miljøet i de nordlige farvann. Regjeringen vil gå videre med vurderingen av en trafikksentral for Nord-Norge.

Regjeringen vil foreta en nærmere vurdering av hvordan slepebåtbereidskapen i Nord-Norge kan styrkes.

Regjeringen mener det bør legges til rette for bedre koordinering av beredskapen mot akutt forurensning og Kystverkets forebyggende arbeid, hvor Kystverket har betydelige operative ressurser.

Regjeringen mener det er naturlig å se det operative ansvaret ved SFTs beredskapsavdeling i en organisatorisk sammenheng med Kystverket, og det vil være riktig å overføre SFTs ansvar for statlig beredskap mot akutt forurensning til Kystverket. Den foreslåtte omorganiseringen vil ikke medføre behov for en omlokali-

sering av SFTs beredskapsavdeling og kan gjennomføres uten tilføring av nye midler. SFT vil fortsatt ha myndigheten til å stille beredskapskrav overfor kommuner og privat virksomhet, herunder tilsynet med oppfølgingen av kravene.

Regjeringen vil styrke og effektivisere den statlige oljevernberedskapen i årene fremover.

Radioaktiv forurensning

Regjeringen vil fortsatt legge betydelig press på den britiske regjeringen i Sellafieldsaken - for å få dem til å omgjøre miljødirektoratets beslutning om å fortsette utslippene av technetium-99 frem til 2006. Presset vil vedvare til utslippene av technetium -99 er stanset. Regjeringen foretar også en vurdering av hvilket grunnlag Norge har i internasjonale konvensjoner for å reise sak mot britene.

Regjeringen vil videreføre innsatsen under handlingsplanen for atomsaker og sikkerhet ved atomanlegg i Nordvest-Russland - med særlig vekt på sikkerhet ved atominstallasjoner og håndtering av radioaktivt avfall og brukt kjernebrensel.

Regjeringen vil arbeide for å styrke internasjonale avtaler og regelverk knyttet til transport av radioaktivt materiale, styrke overvåkingen av radioaktiv forurensning i norske farvann og hindre radioaktiv forurensning fra nasjonale kilder.

Forurensede sedimenter i kyst- og fjordområder

Departementet viser i meldingen til at det er gjennomført omfattende kartlegginger av miljøgifter i sedimentene langs store deler av norskekysten. Kartleggingene har avdekket store behov for gjennomføring av oppryddingstiltak en rekke steder.

Regjeringen legger føre var-prinsippet til grunn for arbeidet med videre opprydding i forurensede sedimenter. Dette innebærer at tiltak ikke kan utsettes fordi det ikke foreligger full vitenskapelig sikkerhet om effektene av dagens forurensningsnivå eller av mulige tiltak.

Spredning av miljøgifter fra forurensede sedimenter til nye områder er uakseptabel forurensning, og Regjeringen legger til grunn at det er behov for relativt raskt å gjennomføre tiltak for å hindre slik spredning. Regjeringen legger derfor spesielt vekt på å komme frem til virkemidler som på kort sikt utløser de nødvendige tiltakene for å hindre slik spredning fra områder hvor vi har tilstrekkelig kunnskap til å gjennomføre tiltak.

Regjeringen legger opp til tre parallelle løp:

1. Hindre spredning av miljøgifter fra forurensede sedimenter ved at det, der det er mulig ut fra dagens kunnskap, gjennomføres tiltak i områder hvor det er fare for spredning av miljøgifter, herunder såkalte høyriskoområder og havner der dagens drift medfører spredning av miljøgifter.
2. Sikre at det tas helhetlige grep regionalt overfor større fjord- og kystområder ved at det utarbeides fylkesvise tiltaksplaner.
3. Skaffe økt kunnskap gjennom pilotprosjekter, forskning, overvåking og opprettelse av et nasjonalt råd for sedimentsaker.

Regjeringen vil:

- så langt det er mulig pålegge de ansvarlige for forurensningen å gjennomføre nødvendige oppryddingstiltak
- bidra med statlige midler til opprydding i områder der det ikke er mulig å identifisere de ansvarlige, eller der det ikke er rimelig å pålegge de ansvarlige de fulle kostnadene
- vurdere mulighetene for å etablere ulike betalingsordninger, herunder fond, som samler økonomiske bidrag fra ulike ansvarlige og eventuelt også statlige bidrag.

Regjeringen legger til grunn at det vil være behov for statlige bidrag både i enkelte tilfeller der det ikke er rimelig å pålegge den eller de ansvarlige de fulle kostnadene ved nødvendige oppryddingstiltak, i tilfeller der det ikke er mulig å identifisere noen ansvarlige, og i tilfeller der det er rimelig at staten bidrar for å få gjennomført helhetlige oppryddingsprosjekter i større områder. Regjeringen vil komme tilbake til konkrete forslag til bevilgning i forslagene til statsbudsjett i årene fremover.

Regjeringen vil også vurdere alternative finansieringsordninger for opprydding i tilfeller der den ansvarlige for forurensningen enten ikke kan identifiseres eller er betalingsudyktig.

Departementet viser for øvrig til at det er en rekke spørsmål knyttet til etableringen av betalingsordninger som krever nærmere utredning. Regjeringen vil utrede disse spørsmålene nærmere og vil komme tilbake til Stortinget med sine vurderinger og eventuelle forslag.

Skipsverft og større småbåthavner er virksomheter hvor det ofte må forventes problemer knyttet til forurensning av sjøbunnen. Regjeringen ser det som viktig å få kartlagt omfanget av problemet med forurensete sedimenter knyttet til disse virksomhetene og at nødvendige oppryddingstiltak gjennomføres så raskt som mulig. Regjeringen legger derfor opp til en særskilt innsats overfor denne typen områder, og at forureningsproblemer og behov for tiltak knyttet til skipsverft og større småbåthavner skal være avklart innen utgangen av 2005.

Spredning av miljøgifter fra havneområder anses som aktiv og akutt forurensning. Regjeringen vil sørge for at forureningsloven gjøres gjeldende for denne typen forurensning, slik at pålegg kan rettes mot de ansvarlige for havnen.

Spredning av fremmede organismer og genmodifiserte organismer (GMO)

Regjeringen vil legge vekt på at den genteknologiske utviklingen ivaretar hensynet til miljø, sikkerhet og etikk og følger internasjonale markedssignaler. Utvikling av marin genteknologi skal skje i tråd med genteknologilovens bestemmelser, hvor bl.a. konkrete miljøvurderinger i det enkelte prosjekt og bruk av føre-var-tilnærming i forhold til miljø og helse skal vurderes.

Regjeringen vil:

- begrense bruken av genmodifiserte marine organismer til spredningssikre, lukkede anlegg på land

- fortsatt gi høyeste prioritet til det internasjonale arbeidet med utvikling av regelverk og tiltak for bruk av genmodifiserte organismer der hensynene til etisk forankring, helse og miljø blir ivarett
- arbeide for ferdigstilling av et internasjonalt bindende regelverk for behandling av ballastvann under FNs sjøfartsorganisasjon IMO i 2003
- så snart som mulig iverksette nasjonale tiltak i tråd med IMOs frivillige retningslinjer og - så langt dette er kjent - det kommende IMO-regelverk for ballastvann, samtidig som implementering av det kommende IMO-regelverket forberedes
- arbeide for koordinerte felles tiltak mot ballastvann i alle Nordsjøland i påvente av det kommende IMO-regelverket
- etablere et program for overvåking av prioriterte, fremmede arter for å følge spredning og utvikling
- utarbeide en oversikt over fremmede arter i våre naboland som kan tenkes å overleve i norske hav- og kystområder som grunnlag for videre tiltak
- utvikle et system for risikoanalyser knyttet til ulike samfunnssektorer/næringer
- legge vesentlig vekt på å unngå skadevirkninger av kongekrabbe på økosystemene langs kysten.

Styrket marin arealforvaltning

Regjeringen vil:

- etablere et nettverk av marine beskyttede områder for å sikre representative, særegne, sårbare og truede marine naturtyper og naturverdier i norske kyst- og havområder
- beskytte gjenværende korallrev i norske farvann
- etablere en helhetlig og langsiktig plan for bærekraftig forvaltning av tareressursene og iverksette nødvendig forskning og mulige tiltak for gjenoppretting av tareskogen.

Miljøtilpasning av havbruksnæringen

Regjeringen understreker det store potensialet som ligger i den videre utviklingen av havbruksnæringen, og vil sikre at hensynet til miljø blir en grunnleggende premisse for den videre utvikling og vekst i havbruksnæringen.

Regjeringen vil bl.a. starte en målrettet 3-årig innsats for å få gjennomført effektive tiltak mot lakselus og rømming, og innen høsten 2002 skal det lages en forpliktende og prioritert gjennomføringsplan for tiltak som skal innføres i løpet av de neste tre årene. Regjeringen ønsker å følge opp og supplere foreliggende kunnskap om merking av oppdrettslaks og utrede økonomiske og andre konsekvenser av en slik ordning. Regjeringen tar sikte på å utarbeide retningslinjer for miljøtesting av legemidler til bruk i oppdrettsnæringen.

En bærekraftig fiskeriforvaltning

Regjeringen vil:

- bedre kunnskapsgrunnlaget for en bærekraftig fiskeriforvaltning
- styrke fokus i fiskerireguleringene
- bedre kontrollen med ressursuttaket
- gjennomføre institusjonelle tiltak

- igangsette arbeidet med en ny havressurslov, som bl.a. å styrke arbeidet innenfor ICES med utvikling av en føre-var-tilnærming til ressursforvaltningen og å klargjøre ansvar i faglig rådgivning om tilstanden og tiltak i hav- og kystmiljøet.

Det vises i meldingen til at Fiskeridepartementet tar sikte på å utvikle et nytt lovverk til erstatning for någjeldende saltvannsfiskelov, der bl.a. departementets sektoransvar for havmiljøspørsmål skal komme tydeligere frem enn i dag. Det vil i den forbindelse bli satt ned et lovutvalg, som vil bli bedt om å vurdere en utvidelse av lovens fokus fra utøvelsen av fiske og til dels fangst, til også å omfatte andre levende marine ressurser, herunder bl.a. tang og tare og per i dag ikke-kommersielle organismer som plankton, bunnlevende organismer mv.

Sektorovergrepene internasjonalt havmiljø-samarbeid

Det vises i meldingen til at Norge har jurisdiksjon over og ansvar for et havområde seks ganger større enn landarealet. Norge er en netto mottaker av forurensninger fra andre land, både via hav- og luftstrømmer. Det er derfor nødvendig med et sterkt norsk engasjement i prosessene der internasjonale rammebetingelser for forvaltningen av havområder og naturressurser fastlegges, og det internasjonale havmiljøarbeidet er av stor betydning for Norge.

Regjeringen vil arbeide for å styrke etterlevelsme-kanismene i internasjonale miljøkonvensjoner, herunder mekanismer for sanksjoner og ansvar/erstatning.

Det er i meldingen gitt en oversikt over de viktigste (generelle) internasjonale avtaler og prosesser med betydning for havmiljøet, og norske prioriteringer i forhold til dette arbeidet.

Innenfor det globale samarbeidet vil Regjeringen:

- fortsatt legge FNs havrettskonvensjon til grunn som den overordnede rettslige ramme for alle tiltak i marin sektor
- fremme forslag om å styrke debatten om hav- og havrettsspørsmål i FN
- videreføre erfaringer og mål fra bl.a. Nordsjø-samarbeidet inn i det globale samarbeidet i forbindelse med verdenstoppmøtet i Johannesburg
- bidra til å styrke gjennomføringen av UNEPs globale handlingsplan om beskyttelse av det marine miljø mot landbaserte aktiviteter (GPA)
- fortsatt arbeide aktivt innenfor IMO for å bedre miljøregelverket knyttet til skipsfarten.

I det regionale samarbeidet og i det bilaterale samarbeidet med Russland vil Regjeringen prioritere:

- fortsatt være en pådriver i det regionale havmiljøarbeidet
- som vertskap for Nordsjøkonferansen i mars 2002 sette fokus på bl.a. en økosystembasert forvaltning av havmiljøet, utslipp av ballastvann og radioaktive utslipp

- søke å bidra til at Russland blir part til OSPAR-konvensjonen, og slutter seg til det globale forbudet mot dumping av alle typer radioaktivt avfall under Londonkonvensjonen
- kreve at den britiske regjering umiddelbart sørger for å redusere utslippene av technetium-99 til havet vesentlig
- arbeide for styrking av det internasjonale regelverket om transport av radioaktivt avfall, og søke å få på plass bilaterale avtaler om notifikasjon av slik transport i forhold til berørte land.

Innenfor det regionale samarbeidet vil Regjeringen prioritere tiltak mot forurensende utslipp, skipstransport og andre aktiviteter som påvirker norske havområder. Avtaler knyttet til miljøgifter og radioaktive stoffer vil bli særlig prioritert.

Regjeringen vil fortsatt prioritere arktisk forskning og overvåking, og tar sikte på fortsatt å bidra til å sette Russland i stand til å slutte seg til internasjonale miljøavtaler, spesielt protokollen fra 1998 om persistente organiske forbindelser (bl.a. PCB) i regi av UN-ECE.

Regjeringen vil ta initiativ til en kartlegging av planer og tiltak mot forurensning av Barentshavet, med sikte på avdekking av samarbeidsbehov.

Norge vil arbeide for at Russland skal slutte seg til OSPAR-konvensjonen, som geografisk dekker havområdene utenfor Nordvest-Russland. Dette vil kunne få betydning for både landbaserte kilder på russisk side og for offshorevirksomhet i Barentshavet.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Utgangspunktet for Regjeringens forslag til helhetlig havmiljøpolitikk er at tiltak for å sikre et rent og rikt hav skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme. På kort sikt er det aktuelt å iverksette tiltak som vil føre til direkte merkostnader for staten, kommunene og næringslivet, men på lengre sikt vil disse kostnadene føre til en sikring av miljøkvalitetene i våre kyst- og havområder. Et godt havmiljø er en forutsetning for fremtidig næringsutvikling og bosetting basert på utnyttning av levende marine ressurser.

Bedring av kunnskapsgrunnet er viktig i Regjeringens opplegg for en økosystembasert forvaltning av hav- og kystområdene, og bedre overvåking, kartlegging og forskning står sentralt. Det vil skje en styrking og effektivisering av arbeidet på dette området, og det vil bli iverksatt tiltak for å bedre samordningen av eksisterende innsats. Regjeringen vil komme tilbake til dette i de årlige budsjettene.

Det vil bli satt i gang et forskningsprogram i samarbeid med oljeindustrien med sikte på å klarlegge langtidseffektene av oljevirkomhetens utslipp til sjø. Programmet vil ha en kostnadsramme på 90-120 mill. kroner fordelt på seks år, og industrien forventes å bidra med O. Resten av kostnadene vil bli fordelt på Olje- og energidepartementet, Fiskeridepartementet og Miljøverndepartementet.

Det er i dag vanskelig å vurdere omfanget av merkostnadene ved gjennomføring av tiltak som utløses av EUs rammedirektiv for vann. Nasjonalt er det satt i

gang et omfattende arbeid med å vurdere de samfunnsmessige konsekvensene av direktivet, og Norge deltar også aktivt i de arbeidsgruppene som EU-kommisjonen har opprettet i forbindelse med landenes gjennomføring av direktivet. Regjeringen vil komme tilbake til dette i Miljøverndepartementets budsjettproposisjoner i årene fremover.

Gjennomføringen av oppryddingstiltak i forurensede sedimenter i kyst- og fjordområder skal i utgangspunktet finansieres av de ansvarlige forurenserne, som først og fremst medfører økonomiske konsekvenser for statlige og kommunale etater og virksomheter samt private virksomheter som har bidratt til forurensning av kyst- og fjordområder. I tillegg vil det være behov for statlige bidrag i tilfeller der det ikke finnes noen ansvarlig forurenser, og for å sikre gjennomføring av helhetlige oppryddingsprosjekter i større fjordområder.

Svært usikre anslag tilsier at det vil koste fra flere til et titalls milliarder kroner å gjennomføre full opprydding langs hele kysten. Dette vil avhenge av hvor store områder som det må ryddes opp i, og vurdering av samfunnsøkonomisk lønnsomhet vil ligge til grunn for pålegg om opprydding og for igangsetting av statlig finansierte oppryddingstiltak.

Forslaget om å overføre ansvaret for den statlige beredskapen for akutt forurensning fra Statens forurensningstilsyn til Kystverket, innebærer at ansvaret for oppryddingstiltak ved akutt forurensning legges til den sivile etat som har hovedansvaret for å forebygge skipsulykker. Dette antas å medføre en administrativ effektivisering samtidig som det fører til at behovet for forebyggende og reparerende tiltak i større grad blir vurdert samlet.

Utarbeidelsen av fylkesvise tiltaksplaner for oppryddingen i forurensede sedimenter vil kreve noe administrative ressurser på regionalt nivå. Det samme gjelder utarbeidelsen av handlingsplaner for de enkelte nedbørfeltene slik EUs rammedirektiv for vann krever.

Kystkommunene kan etter hvert få oppgaver i forbindelse med gjennomføringen av forvaltningsplanene i den grad forvaltningen gjelder ressurser og aktiviteter som først og fremst har lokal betydning.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sylvia Brustad, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, fra Kristelig Folkeparti, Ingmar Ljones og lederen Bror Yngve Rahm og fra Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at Norge har lange tradisjoner i å utnytte de rikdommene havet gir og stiller seg positiv til Regjeringens visjon om å sikre et rent og rikt hav, slik at også fremtidige generasjoner skal kunne høste av disse rikdommene.

Komiteen merker seg at meldingen legger opp til en langsiktig og helhetlig politikk for beskyttelse av hav- og kystmiljøet, og at dette skal skje gjennom en økosystembasert og sektorovergripende tilnærming.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, stiller seg videre bak den overordnede målsettingen om å legge grunnlaget for et rent og rikt hav gjennom å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, havbruk og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en sameksistensmodell og bærekraftig utvikling.

Komiteen viser til at Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet er blant verdens mest produktive havområder, og at vi har en utfordring i forhold til bærekraftig forvaltning av våre marine ressurser, introduserte arter samt oljeforurensning fra operasjonelle og akutte utslipp fra petroleumsvirksomhet, skipstrafikk og landbaserte kilder.

Utslipp av miljøgifter i norske havområder skjer også i vesentlig grad ved at de bringes til oss med luft- og havstrømmer etter utslipp i andre deler av verden. Komiteen merker seg at for å lykkes med å stanse tilførselen av miljøgifter, er det viktig å finne løsninger på et internasjonalt nivå og er enig i at fokuset derfor i stor grad rettes mot internasjonalt samarbeid på dette området.

Radioaktivt avfall fra Sellafield er et eksempel på denne type forurensning. Videre vil det i fremtiden bli fraktet store mengder råolje fra Nordvest-Russland med tankskip langs norskekysten, og denne frakten representerer en miljøtrussel ved akutte utslipp.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er enig i at arbeidet med å etablere økosystembaserte forvaltningsplaner for havområdene er et nødvendig tiltak for å sikre en mer koordinert forvaltning av områder og ressurser.

Flertallet viser til betydningen av å gå skrittvis frem og lære av erfaringene underveis.

Flertallet viser til at Regjeringen som et første skritt vil etablere en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsaktivitet og sjøtransport vurderes samlet. Dette vil senere kunne danne grunnlag for tilsvarende forvaltningsplaner for Norskehavet og Nordsjøen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at norsk petroleumsvirksomhet har foregått i 30 år, med boring av over 1 000 brønner i Nordsjøen og 60 brønner i Barentshavet. Teknologi- og miljøstandard har utviklet seg kraftig i denne perioden, og dette gir et forsterket grunnlag for en forsvarlig petroleumsvirksomhet i Barentshavet - innenfor de miljøstandarder som gjelder.

Disse medlemmer viser til at det hittil er gjennomført 174 forsknings- og utredningsrapporter, for ca. 0,5 mrd. kroner, bare i Barentshavet.

Disse medlemmer viser for øvrig til partiets merknader ved behandlingen av St.meld. nr. 38 (2001-2002) Om olje- og gassvirksomheten, jf. Innst. S. nr. 87 (2002-2003).

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, merker seg videre at det bør utvikles bedre metode og kunnskap, for å kunne foreta en grundig avveining av de forskjellige interessene som knytter seg til Barentshavet. Videre at dette best kan oppnås ved å basere forvaltningsplanen på konsekvensutredninger for de enkelte sektorene for å få fram helheten.

Flertallet merker seg videre at det vil bli etablert et oppfølgingssystem for forvaltningsplanen som sikrer en hensiktsmessig oppdatering, blant annet som følge av ny kunnskap som avdekkes gjennom overvåking og forskning.

Komiteen viser til at Norge allerede har en forpliktelse til å gjennomføre en mer helhetlig forvaltning av de kystnære sjø- og fjordområdene gjennom Europaparlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF om fastleggelse av en ramme for fellesskapets vannpolitikk (rammedirektivet for vann). Direktivet trådte i kraft 22. desember 2000 og skal i henhold til EØS-avtalen implementeres innen utgangen av 2003. Vassdrag, grunnvann og kystvann ut til en nautisk mil utenfor grunnlinjen omfattes av direktivet. Komiteen merker seg at dette direktivet vil legge grunnlaget for Regjeringens forvaltning av disse områdene og at det skal fastsettes konkrete miljømål for vannforekomster. Videre at det innen 2009 skal utarbeides en forvaltningsplan for hvert nedbørsfelt-distrikt med et handlingsprogram for de tiltak som må gjennomføres for å oppfylle målene. I denne sammenheng er det viktig å legge dette arbeidet til eksisterende myndigheter - og dermed unngå opprettelse av nye nivåer.

Komiteen vil understreke målet om en kunnskapsbasert forvaltning. Komiteen viser til at marin forskning er utpekt som et av hovedsatsingsområdene innen forskning. Målet for en økt satsing på marin forskning må være å skaffe frem et best mulig grunnlag for en miljømessig forsvarlig forvaltning av havområdene og å utløse potensialet for økt verdiskapning fra marine ressurser innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Komiteen viser til Forskningsrådets "Hav av muligheter".

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til Innst. S. nr. 206 (2001-2002) fra energi- og miljøkomiteen om biologisk mangfold. Sektoransvar og samordning, hvor komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, peker på betydningen av en styrket kartlegging og overvåking av havmiljøet. Kartleggingen må ha som målsetting å identifisere særlig sårbare arter og biotoper og nøkkelarter, slik at dette kan følges opp i et overvåkingsprogram. Med utgangspunkt i dette er det viktig å få til en rask etablering av en marin arealdatabase for norske kyst- og havområder, og flertallet viser til

prosjektet MAREANO, initiert av Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelser og Sjøkartverket.

Flertallet er videre kjent med Havforskningsinstituttets 10-årige prosjekt "The AMOEBE plan" - som skal bedre kunnskapen om dynamikken i marine økosystem og øke kvaliteten på marin forvaltning basert på føre-var-prinsippet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil be om at Regjeringen i statsbudsjettet for 2004 legger fram en samlet plan for satsingen på marin forskning, herunder en opptrappingsplan for MAREANO og en vurdering av AMOEBE.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ser det som svært sentralt å sikre dette prosjektet god framdrift og sikker finansiering.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enig i behovet for et kunnskapsbasert forvaltningssystem, men vil peke på at det ikke ensidig må handle om biologiske kunnskaper i snever forstand. En bærekraftig bruk og forvaltning handler også om praktisk forvaltning.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke at Barentshavet er Europas største sammenhengende grunne havområde, og blant de aller mest produktive større havområdene i verden. Primærproduksjonen er ekstrem høy langs iskanten om våren. Dette gir grunnlaget for Barentshavets naturverdier og biologiske mangfold.

Disse medlemmer vil understreke Norges internasjonale ansvar for å sikre miljøressursene i Barentshavet for framtidige generasjoner.

Disse medlemmer vil peke på at Barentshavet har noen av verdens aller største og viktigste fiskerier. Noen av verdens viktigste gyteområder for kommersielle fiskesorter er konsentrert langs kysten av Nord-Norge og Murmansk. Kyststrømmen langs kysten av Nord-Norge fører med seg høyere konsentrasjoner av egg og larver av torsk, hyse, sei, lodde og sild enn det som er kjent fra andre steder.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at torsken kan oppnå bestandstørrelser på opptil 6 mill. tonn, og er en av verdens viktigste matfisker. Norsk vårgytende sild, som kan oppnå bestandstørrelser på over 10 mill. tonn, bruker Barentshavet som viktig oppvekstområde. Loddebestanden kan komme opp i 7 mill. tonn, og er da sannsynligvis verdens største loddebestand.

Disse medlemmer vil understreke betydningen av å forvalte Barentshavet på en slik måte at det også i framtiden vil være et av verdens viktigste matfat.

Disse medlemmer vil understreke Barentshavets betydning for sjøfuglene. Kysten av Finnmark,

Bjørnøya og vestkysten av Novaja Semlja er blant områdene i verden med aller høyest tetthet av sjøfugl. Barentshavet er det viktigste området for de europeiske bestandene av polarlomvi, alkekonge og lunde. Røst og Gjesverstappan er blant verdens viktigste fuglefjell for alkefugler som lunde og lomvi.

Disse medlemmer vil peke på at verdens største kolonier av polarlomvi finner vi på Svalbard og vestkysten av Novaja Semlja. Over $\frac{3}{4}$ av bestanden av gulnebbblom overvintret i Barentshavet, og ca. 40 pst. av all kysthekkende storskarv i Europa hekker i Barentshavet. Videre gyter 38 pst. av Europas lakseender i Barentshavet, og over $\frac{1}{3}$ av verdens lundefugler hekker og finner sin føde i Barentshavet. Endelig vil om lag 50 pst. av den internasjonale bestanden av nordlig silde- måke finnes i Barentshavet.

Disse medlemmer vil understreke at Lomvibestanden i Barentshavet har vært igjennom den største nedgangen verden har sett hos en sjøfuglbestand i moderne tid. Dagens bestand langs kysten av Nord-Norge er kun 5 pst. av sin opprinnelige størrelse og illustrerer sårbarheten overfor inngrep i økosystemet.

Disse medlemmer vil også understreke at eksisterende kunnskapsnivå om sjøfuglene i Barentshavet er begrenset og til dels utdatert. Ny forskning er nødvendig for å kunne følge utviklingene av sjøfuglenes bruk av Barentshavet, ikke minst etter temperaturøkningen de siste 15 årene.

Disse medlemmer vil peke på at Barentshavet er det arktiske havområdet som har de mest artsrike bunn- dyrsamfunnene vi kjenner. Verdens største dyp- havskorallrev, Røstrevet, ble oppdaget så sent som i 2002. Disse medlemmer er tilfreds med at Regje- ringen har vernet korallrevet.

Disse medlemmer vil understreke at Barentsha- vet har Europas dårligst kartlagte havbunn med hensyn til biologiske ressurser. Mindre enn 10 pst. av havbun- nen er kartlagt. Det er et stort behov for kartlegging av miljøressurser før det fattes nye strategiske beslutnin- ger om forvaltning av Barentshavet.

Disse medlemmer vil peke på Barentshavets betydning for sjøpattedyrene. Bestanden av grønlands- sel er den største i selbestanden i Europa og i Nordøst- Atlanteren. Om sommeren er det over 2,5 mill. grøn- landssel i Barentshavet, og dette er den største enkelt- bestanden av pattedyr i vår del av verden. Om våren er området rundt Kvitsjøen et av områdene i verden med aller størst tetthet av sjøpattedyr.

Disse medlemmer vil også peke på at Grøn- landshvalen i Barentshavet er en av verdens aller mest truede hvalbestander. Antakeligvis er det kun et titalls individer igjen, til tross for at bestanden har vært fredet i over 150 år.

Isbjørnbestanden i Barentshavet er den eneste i ver- den som kan utnytte hele sitt naturlige utbredelsesom- råde og som det ikke blir jaktet på.

Hvalrossbestanden i Barentshavet er den viktigste i Atlanterhavet. Bestanden er langsomt på vei opp igjen etter fredning i 1952.

Disse medlemmer vil understreke at summen av disse miljøverdiene gjør Barentshavet unikt. Barents-

havet må forvaltes på en slik måte at miljøressursene vernes om, også for kommende generasjoner.

Petroleumssektoren

Komiteen viser til betydningen av at petroleums- aktiviteten på norsk sokkel drives innenfor forsvarlige miljørammer og i god sameksistens med andre næringer.

Komiteen er positive til ambisjonene om nullut- slipp til havs for denne sektoren.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Fol- keparti, viser videre til den pågående konsekvensut- redningen av helårlig petroleumsaktivitet i havområ- dene fra Lofoten og nordover, og at det ikke vil bli tildelt nye utvinningstillatelser før denne utredningen er ferdigstilt. Flertallet merker seg at dette arbeidet ikke skal berøre juridiske rettigheter i allerede tildelte utvinningstillatelser.

Flertallet viser til at spørsmålet om petroleums- virksomhet i nordområdene ble behandlet i forbindelse med Regjeringens melding om olje og gassvirksomhe- ten (St.meld. nr. 38 (2001-2002)). Flertallet viser derfor til Innst. S. nr. 87 (2002-2003) der flertallet, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre og Kristelig Fol- keparti, sier følgende:

"Flertallet viser til at Regjeringen har iverksatt en konsekvensvurdering av helårlig petroleumsvirksom- het i havområdene Lofoten-Barentshavet, og at det tas sikte på å sende denne utredningen på høring i mars 2003, og med behandling innen utgangen av 2003. Dette flertallet legger til grunn at denne konsekvensut- redningen blir så grundig og omfattende at den kan være et godt grunnlag for behandling av spørsmålet om ytterligere petroleumsvirksomhet i området.

Dette flertallet er positive til prinsippet om helhetlige forvaltningsplaner for enkelte havområder, og at kon- sekvensvurderingen i tillegg kan gå inn som en del av grunnlaget for en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet som inkluderer miljø, fiskerier, petrole- umsvirksomhet og sjøtransport."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittss- partiet viser til partiets merknader ved behandlingen av olje- og gassvirksomheten, og til Innst. S. nr. 87 (2002-2003).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Sem- erklæringen hvor Samarbeidsregjeringen skal "foreta en konsekvensutredning av helårlig petroleumsaktivitet i de nordlige havområder fra Lofoten og nordover. Inn- til en slik plan er på plass, åpnes ikke Barentshavet ytterligere for petroleumsvirksomhet".

Disse medlemmer støtter dette og forutsetter at føre-var-prinsippet legges til grunn i konsekvensutred- ningen og beslutningene som tas på grunnlag av den.

Disse medlemmer påpeker videre at det er svært viktig at svar på spørsmål som ikke er avklart i konse- kvensutredningen blir besvart før beslutninger om ytterligere aktivitet tas. Disse medlemmer påpe- ker at selv om Barentshavets økosystemer i hovedtrekk

er kjente, er det langt mindre kunnskap om hvordan forurensninger påvirker havmiljøet. Det er økende usikkerhet omkring de viktige naturressursenes sårbarhet for hydrokarboner og andre kjemikalier. Havforskningsinstituttet har vist at torsk kan utsettes for betydelig skade av driftsutslipp fra oljevirksomheten. Det er videre klart at det er meget vanskelig å gjennomføre vellykkede oljevernaksjoner i perioder med høye bølger, dravis og mørke. Det er også store mangler i kunnskapen om hvordan press fra forskjellig type aktiviteter kan forsterke hverandre, for eksempel overfiske - fremmede arter.

Disse medlemmer understreker behovet for ny forskning for å dekke kunnskapshull om forholdene i Barentshavet før det fattes nye strategiske beslutninger.

Disse medlemmer understreker likeledes at det ikke må fattes strategiske beslutninger om petroleumsvirksomhet i området Lofoten-Barentshavet før kunnskapshull er tettet og en tilstrekkelig konsekvensutredning er gjennomført.

Disse medlemmer påpeker viktigheten av at en konsekvensutredning om olje- og gassvirksomhet i Barentshavet, og arbeidet med en forvaltningsplan for området, skjer på en slik måte at myndighetene har valgfrihet til å foreta reelle politiske valg i 2005-2006. Disse medlemmer vil understreke at dette tilsier at oljeselskapene viser tilbakeholdenhet med både leting og utvikling av funn i området, selv om utvinningstillatelse allerede er gitt. Disse medlemmer regner med at departementet vil ta dette opp med selskapene og sørge for at utviklingen ikke skjer på en slik måte at regjering og storting får redusert handlefrihet på det tidspunkt de reelle beslutningene om virksomhet i Barentshavet skal tas.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti ser med bekymring på at Barentshavet snikåpnes for petroleumsaktivitet. All aktivitet i området bør stanses til Forvaltningsplanen for Barentshavet er ferdig i 2005, slik at det da kan bli tatt en reell beslutning om det er forsvarlig med olje- og gassutvinning i nordområdene. Enhver såkalt mellomløsning med leteaktivitet, prøveboring eller utbygging før det, undergraver beslutningsfriheten til Stortinget. Disse medlemmer viser til at oljeselskapet Agip har gjort oljefunn på Goliat, som ligger like sørøst for Snøhvit og påpeker at det er juridisk svært uklart hva som rettmessig kan gjøres av rettighetshaveren til en utvinningstillatelse. Disse gis, og konsekvensutredes for leteaktivitet, men det er uklarhet knyttet til blant annet det offentlige erstatningsansvar hvis rettighetshaveren beslutter å bygge ut petroleumsforekomsten og ikke får tillatelse til å bygge ut og drifte feltet. Det er dermed en fare for at Stortinget settes i en tvangssituasjon og ikke har full handlefrihet ved det tidspunkt som skal gi den reelle beslutning om olje- og gassutvinning.

Disse medlemmer mener det derfor er tvungende nødvendig å revurdere de framlagte utviklings-scenarier og ta nye politiske grep for å leve opp til at "Norge må ta både et nasjonalt og et globalt ansvar for å motvirke globale klimaendringer". Et ansvar Regje-

ringen erkjenner i innledningen til St.meld. nr. 15 (2001-2002).

Disse medlemmer viser til at Samarbeidsregjeringen også vil "legge opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet". Videre skal det foretas "en vurdering av petroleumsfrie fiskerisoner".

Disse medlemmer viser til at Statens forurensningstilsyn (SFT) i brev til Miljøverndepartementet 8. august 2001 konstaterer at det er "uforsvarlig å utvide petroleumsvirksomheten i Barentshavet uten at konsekvensene av de samlede aktivitetene er tilstrekkelig utredet". SFT sier videre at "langtidseffektene av olje og kjemikalier i marint miljø foreløpig ikke er tilstrekkelig dokumentert. Eksisterende kunnskap blir nå bare brukt til å bedømme miljørisiko knyttet til hvert enkelt utbyggingsprosjekt, og ikke for området som helhet".

Disse medlemmer forutsetter også at Arktisk råd sine retningslinjer for konsekvensutredninger vil bli fulgt i arbeidet med den konsekvensutredningen av helårig petroleumsaktivitet og den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet, som skal være på plass før Barentshavet åpnes for ytterligere petroleumsvirksomhet.

Disse medlemmer viser til at EU nå stiller krav om strategisk konsekvensutredning av alle større utbyggingsprosjekter på land. En strategisk konsekvensutredning representerer en videreutvikling av det tradisjonelle konsekvensutredningsbegrepet, og innebærer at alle faser i alle aktiviteter som kan påvirke det påtenkte området skal utredes. Den samlede faktiske og potensielle påvirkningen skal legges til grunn for de rammer myndighetene setter for å tillate ny virksomhet. Disse medlemmer forutsetter at konsekvensutredningen av helårig petroleumsaktivitet i de nordlige havområder fra Lofoten og nordover vil tilfredsstille EUs krav til en strategisk konsekvensutredning.

Disse medlemmer støtter en forvaltningsplan for Barentshavet. Det er en reell fare for at økosystemene i Barentshavet kan bli varig skadd av oljeaktivitet. Alle aktiviteter som påvirker økosystemene, bør derfor vurderes samlet før oljevirksomheten i området utvides og eventuelle andre aktiviteter settes i gang. Disse medlemmer forutsetter at forvaltningsplanen baseres på en helhetlig konsekvensutredning.

Disse medlemmer viser til at Samarbeidsregjeringen også skal sikre at målet om 0-utslipp til havs blir realisert. Når et felt bygges ut og settes i drift, fører dette til nye store utslipp til luft og vann. Utslipp av vannbaserte borevæsker påvirker både sjøbunnen og vannsøylen. Disse medlemmer vil påpeke at 0-utslipp i Barentshavet selv med dagens fremste teknologi kun sikres ved å ikke åpne for petroleumsproduksjon.

Disse medlemmer viser for øvrig til partiets merknader i Innst. S. nr. 87 (2002-2003) om olje- og gassvirksomheten.

Disse medlemmer viser til at norsk oljevirk-somheten slipper ut store mengder produsert vann. På slutten av et felts levetid er opptil 98 pst. av det som pumpes opp fra brønnen produsert vann, og gjennom et felts økonomiske liv kan volumet produsert vann være ti ganger så stort som volumet av oljen som er tatt opp. Disse medlemmer er bekymret for konsekvensene av de store utslippene på det marine miljø. Sammen med oljeresester inneholder vannet kjemikalier og stoffer fra reservoarene, som metaller, alkylfenoler og aromatiske hydrokarboner (inklusive PAH). I 1999 ble det sluppet ut i overkant av 15 tonn alkylfenoler på norsk sokkel i forbindelse med produksjonsvannutslipp. Ulike PAH-forbindelser kan føre til kreft, nedsettelse av immunforsvaret og påvirke reproduksjon og utvikling hos fisk. Alkylerte fenoler er mistenkt for å kunne ha samme virkning som det kvinnelige kjønnshormonet østrogen (hormonhermer). Disse medlemmer viser til at Havforskningsinstituttets prosjekt "alkylerte fenolers hormonelle innvirkning på torsk" for oljeindustriens landsforening har påvist nedsatt forplantningsevne hos torsk på grunn av alkylerte fenoler i ekstremt lave konsentrasjoner som ligger innenfor det området en kan forvente rundt oljeinstallasjonene.

Skipsfarten/Sikkerhet og beredskap langs kysten

Komiteen viser til økningen av transport av miljøfarlig last langs kysten. Ikke minst gjelder dette transport av olje fra Russland og i forbindelse med Snøhvitfeltet. Komiteen er positiv til de tiltak Regjeringen foreslår, og vil spesielt trekke frem utvidelsen av territorialfarvannet fra 4 til 12 nautiske mil, som etter all sannsynlighet vil bli vedtatt av Stortinget i nær fremtid. Denne endringen vil medføre at norske myndigheter får muligheten til å angi seilingsleder i større avstand fra kystlinjen og på denne måten kunne forebygge skadeomfang ved sjøulykker og av eventuelle akutte utslipp av forurensning. Videre vises det til arbeidet med å etablere forhåndsvarsling av transport av farlig gods, samt å styrke den maritime trafikkkontrollen og overvåkingen.

Komiteen ser også behov for at slepebåtkapasiteten i Nord-Norge styrkes. Det vil i vurderingen av trafikkkontroll i Nord-Norge være viktig å utnytte de ressursene som allerede er tilgjengelig i landsdelen, også for denne oppgaven.

Et godt samarbeid mellom Norge og Russland er viktig i disse spørsmålene, og komiteen viser til at våre to land har hatt mange gode samarbeidsprosjekter gjennom flere år. Det er imidlertid viktig at samarbeidet styrkes og videreutvikles, ikke minst på spørsmål om miljøovervåking og beredskap knyttet til ulykker med skipstransporten.

Komiteen viser til at fylkesmannen i Finnmark har tatt et initiativ til avtale med tankbåtredier om varsling av oljetransport fra Russland langs Finnmarkskysten. Dette initiativet er positivt, og komiteen understreker betydningen av at varslingsavtaler blir forankret i en juridisk avtale med Russland.

Komiteen mener det er viktig å styrke eksisterende oljevernberedskap og etablere nye oljeverndepo-

ter der dette er nødvendig, og at det er nødvendig transportkapasitet tilgjengelig ved utslipp og ulykker.

Komiteen viser til at det fra flere hold er blitt satt søkelys på om slepebåtkapasiteten i nord er god nok. Komiteen fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med revidert statsbudsjett komme med vurderinger og konkrete tiltak for å styrke slepebåtkapasiteten i nordområdene."

Komiteen viser til at ulykker de siste årene, som Sleipnerulykken og forlisene av "John R" og "Green Ålesund", synliggjorde behovet for en bedre samordning og klarere ansvarsfordeling innen kystovervåking og beredskap. I forbindelse med komiteens besøk i Tromsø 10. mars 2003, fikk komiteen bl.a. en gjennomgang av ordføreren i Karlsøy, Hanny Ditlefsen, om hvordan "John R."-forliset forløp og hvordan klare ansvarsforhold manglet.

Komiteen mener det er positivt at ansvaret som tidligere var delt mellom Kystverket, SFT og Sjøfartsdirektoratet nå er samlet i Kystverket. Komiteen understreker i tillegg betydningen av å vurdere ytterligere tiltak som kan styrke og bedre samordningen av overvåking og beredskap. Det er nødvendig med en klargjøring av forholdet mellom Forsvarets oppgaver og Kystverkets oppgaver.

Komiteen viser til svarbrev fra Miljøverndepartementet datert 6. mars 2003, der det fremkommer at Regjeringen har besluttet å nedsette en arbeidsgruppe som skal fremme konkrete løsninger til hvordan overvåkingsressurser skal integreres i en felles sivilmilitær billedoppbyggingssentral lagt til landsdelskommando Nord på Reitan.

Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti viser i denne forbindelse til Luftforsvarets CRC (Control and Reporting Centre) på Sørreisa, som i løpet av 2003 vil få tilkoblet alle kystradarene i Nord-Norge, slik at det maritime bildet og luftbildet blir sammenstilt.

Komiteen vil videre understreke Regjeringens målsetting, slik den fremgår av svarbrev fra 6. august 2002, om at de samlede overvåkingsressursene, sivile og militære, utnyttes på en rasjonell måte for å løse de samlede militære og sivile oppgaver. Samtidig må det (jf. samme svarbrev) legges opp til en maritim trafikkkontroll i Nord-Norge som legger et godt grunnlag for samarbeid med russiske myndigheter om ivaretagelse av sikkerhet og miljø i nordlige farvann, og at Kystverkets trafikksentraler vil kunne være naturlige kontaktpunkter i samarbeidet om trafikkkontrollen.

Komiteen viser til at Stortinget nylig behandlet "Sårbarhetsmeldingen", jf. Innst. S. nr. 9 (2002-2003), der et enstemmig Storting gikk inn for å opprette en krisestyringskommando på Reitan, samt at Regjeringen må fremme forslag om oppretting av trafikksentral i Nord-Norge. Komiteen viser til at Regjeringen vil komme tilbake til lokalisering av trafikksentralen i

revidert nasjonalbudsjett for 2003 eller i statsbudsjettet for 2004.

Komiteen mener det er viktig å få etablert en trafikkovervåkingsentral snarest mulig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Innst. S. nr. 9 (2002-2003), hvor de to komiteene enstemmig pekte på at Vardø var et aktuelt lokaliseringssted.

Disse medlemmer mener Regjeringen må avklare lokalisering av trafikksentralen senest i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at skipstrafikken langs norskekysten i dag er stor og at antall fartøy øker hurtig i nordområdene med hensyn til transport av olje fra Russland. Disse medlemmer mener at reaksjonstiden ved uhell må være minimal, og at det er kort handlingsrom fra uhellet inntreffer til situasjonen er ute av kontroll. Siden en ulykke kan skje når som helst, mener disse medlemmer at det er viktig å få etablert en trafikkovervåkingsentral snarest mulig, og at det benyttes eksisterende ressurser som allerede er tilgjengelig i landsdelen. Ved å benytte eksisterende ressurser, vil etablering av en trafikksentral kunne skje raskt. Disse medlemmer viser til at mye av disse ressursene i dag ligger på Reitan, som Stortinget enstemmig har uttalt skal være et senter for beredskap og overvåkning.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen etablere en trafikksentral for Nord-Norge, og at denne legges på Reitan.

Det skal være Kystverkets oppgave å drive trafikkovervåking."

Disse medlemmer mener arbeidet med nødhavner og strandsettingssteder må fullføres. Det må i tillegg arbeides igjennom internasjonale organer for å få på plass klare rettigheter og plikter for skip i nød.

Komiteen ber Regjeringen vurdere å foreta en gjennomgang av de samlede private og statlige beredskapsressurser, herunder skipsfartens ressurser både knyttet til trygging av skip som kan utgjøre en miljøtrussel og dersom det skjer akutt forurensning. Berørte parter må involveres i dette arbeidet. Gjennom å avdekke hvilke ressurser som er tilgjengelige kan også behov for nye tiltak avklares og nødvendige tiltak iverksettes.

Bruk av satellittbilder

Komiteen viser til at ved bruk av satellittbilder kan man observere skipstrafikk, fiskebåter og oljeutslipp, man kan følge iskantens bevegelser og evt. isbreer som løsner, algeoppblomstringer med mer. Komiteen mener systematisk bruk av satellittbilder kan være et viktig supplement til den overvåkingen som pågår i regi av Kystverket og Forsvaret. Bl.a. kan

dette gjøre bruk av overvåkingsfly eller kystvakt mer kostnadseffektivt. Samtidig vil bruk av satellittbilder være viktige i den mer langsiktige miljøovervåkingen.

Komiteen viser til at Kongsberg Satellite Services i dag selger slike satellittbilder til bl.a. Danmark og Nederland. SFT har vært sentral i å utvikle denne tjenesten.

Komiteen viser til at Norge nylig har inngått en avtale med Canada som vil redusere kostnadene ved bruk av satellittbilder vesentlig i forhold til i dag. Komiteen mener det nå må legges opp til at satellittbilder brukes systematisk, både i den daglige overvåkingen av kyst og havområdene og som en del av langsiktig miljøovervåking.

Komiteen viser til at det i dag gjennom satellittovervåking er mulig å avsløre oljelekkasjer fra skip og finne fram til båter som slipper ut olje. Det er nødvendig at også Norge benytter seg av denne muligheten. Utslipp av olje er miljøkriminalitet som må straffes.

Komiteen ber om at Regjeringen kommer tilbake med en vurdering i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 - om hvordan dette kan implementeres på en helhetlig og kostnadssikker måte.

Komiteen viser til prosjektet "Barentshavet på skjerm" og vil be Regjeringen komme tilbake til dette i forbindelse med neste års statsbudsjett.

Radioaktivitet

Komiteen er positiv til Regjeringens fokus på den faren som radioaktiv forurensning representerer. Komiteen merker seg blant annet arbeid for å styrke overvåkingen samt internasjonale avtaler og regelverk knyttet til transport av denne type avfall.

Komiteen understreker betydningen av det arbeidet som gjøres i samarbeid med Russland for å redusere farepotensialet av lagret radioaktivt avfall blant annet i Andreeva-bukta.

Komiteen viser til Innst. S. nr. 80 (2001-2002) fra utenrikskomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Steinar Bastesen om å intensivere arbeidet overfor Storbritannia for å få stengt Sellafield-anlegget, hvor en enstemmig komité ber Regjeringen fortsette det mangeårige aktive arbeid fra norsk side med å få stanset radioaktive utslipp fra Sellafield. Komiteen er tilfreds med Regjeringens forsøk på å få stanset radioaktive utslipp fra Sellafield, men registrerer at man fortsatt ikke har lyktes.

Komiteen viser videre til Innst. S. nr. 80 (2001-2002) hvor en enstemmig komité mener "Norge bør være en pådriver i arbeidet internasjonalt med å gjøre stater rettslig og økonomisk ansvarlig for skader som følge av forurensning over landegrenser, og vurdere om det er formålstjenlig å fremme en bindende konvensjon for miljø generelt. Målet er at prinsippet om at "forurenser skal betale" må gjøres gjeldende ikke bare for individer og selskaper, men også for stater".

Komiteen er fornøyd med at det ble konkludert med at arbeid med en "bindende internasjonal konvensjon for miljø", eventuelt en "bindende europeisk konvensjon for miljø" bør vurderes igangsatt.

Komiteen ber Regjeringen legge fram en vurdering av igangsetting av arbeid for en bindende internasjonal eller europeisk konvensjon for miljø.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Heidi Sørensen, Åsa Elvik og Hallgeir H. Langeland om øyeblikkelig å stanse all framtidig eksperimentering med og testing av Mixed Oxide Fuel (MOX) i Haldenreaktoren

Disse medlemmer er bekymret over at det i Norge eksperimenteres med MOX-brensel i Haldenreaktoren. En av oppdragsgiverne er BNFL. Norges mangeårige aktive arbeid med å få stanset radioaktive utslipp fra Sellafield svekkes på grunn av MOX-eksperimentene i Halden. Det er derfor et brudd med norske miljøpolitiske målsetninger å tilrettelegge for økt bruk av MOX. Et øyeblikkelig forbud mot flere MOX-eksperimenter i Haldenreaktoren vil bidra sterkt til å intensivere arbeidet overfor Storbritannia for å få stengt Sellafield-anlegget.

Forurensede sedimenter i kyst- og fjordområder

Komiteen viser til at det over lang tid har blitt sluppet ut miljøgifter langs kysten, og at disse til dels ligger lagret i sedimenter i en del områder. Spesielt representerer havneområder et problem fordi trafikken fører til at miljøgiftene spres som følge av oppvirvling av sedimentene.

Komiteen vil påpeke at forurensning av sjøbunnen begrenser muligheten for å utnytte områdene til blant annet fiske og oppdrett.

Komiteen viser til betydningen av å få ryddet opp i disse sedimentene og slutter seg til prinsippet om at forurenser betaler, men understreker at dette arbeidet bør baseres på kunnskap og være innenfor rammen av det som er samfunnsøkonomisk lønnsomt.

Komiteen erkjenner at arbeidet på dette feltet er en utfordring som nødvendiggjør et langsiktig arbeid, og det er positivt at Regjeringen nå kommer i gang med dette.

Komiteen er derfor positiv til at det gjennomføres pilotprosjekter med sikte på å få økt kunnskap og erfaring med planlegging, organisering og gjennomføring av tiltak. Komiteen støtter Regjeringens forslag om å opprette et faglig nasjonalt råd som skal sammenstille kunnskap på dette området, og gi råd om gjennomføring av undersøkelser og tiltak. Det er viktig at næringslivet blir representert i dette organet.

Opprydning av sedimenter vil ofte representere en betydelig kostnad, og komiteen viser til at Regjeringen vil vurdere mulighetene for å etablere ulike betalingsordninger, herunder et fond, som samler bidrag fra ulike ansvarlige på en mest mulig hensiktsmessig måte.

Komiteen viser til at meldingen legger opp til at staten skal gå foran i arbeidet med opprydning i egne miljøsynder.

I forbindelse med arbeidet med forurensede sedimenter er det også nødvendig å få stanset pågående utslipp fra kilder på land, slik at det unngås ny forurensning av sedimentene.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, støtter Regjeringens strategi, som er:

- å hindre spredning av miljøgifter ved at det, der det er mulig ut fra dagens kunnskap, gjennomføres oppryddingstiltak i sedimentene i
 - avgrensede områder som skiller seg ut med sterkt forhøyede miljøgiftkonsentrasjoner (såkalte høyriskoområder) og
 - havner, der det er fare for spredning av miljøgifter
- å sikre at det tas helhetlige grep regionalt overfor større fjord- og kystområder ved at det utarbeides fylkesvise tiltaksplaner
- å skaffe økt kunnskap gjennom
 - pilotprosjekter,
 - forskning og overvåking, og
 - opprettelse av et nasjonalt råd.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Budsjett-innst. S. nr. 9 (2002-2003) der disse medlemmer gikk inn for at det bør iverksettes en opptrappingsplan for opprydning og oppfordrer Stortinget til å vise miljømessig handlekraft for å rydde opp i gamle miljøsynder.

Disse medlemmer ønsker en slik opptrappingsplan og fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2003 presentere en opptrappingsplan som gjør det realistisk innenfor en 10-årsperiode å fjerne PCB- og tungmetallholdige sedimenter fra norske havner og fjorder."

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er tilfreds med at Regjeringen vil legge føre-var-prinsippet til grunn for arbeidet med videre opprydning i forurensede sedimenter. Dette innebærer at tiltak ikke kan utsettes fordi det ikke foreligger full vitenskapelig sikkerhet om effektene av dagens forurensningsnivå eller av mulige tiltak.

Disse medlemmer påpeker at vi nå vet at omfanget av forurenset grunn er så stort at arbeidet med å redusere faren for alvorlige forurensningsproblemer til et minimum er mer komplekst og omfattende enn tidligere antatt. Disse medlemmer vil derfor prioritere denne opprydning sterkere. Disse medlemmer viser i denne forbindelse til Innst. S. nr. 140 (2002-2003) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vedrørende Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetenes arbeid med forurenset grunn og forurenset sjøbunn forårsaket av tidligere tiders virksomhet. I innstillingen bes Regjeringen å regelmessig rapportere status på oppryddingsarbeidet med forurenset grunn og sjøbunn. Regjeringen skal også "på en mer aktiv måte ansvarliggjøre, involvere og koordinere de berørte sektormyndigheter og holde Stortinget orientert om dette i de regelmessige statusrapporteringene". Disse medlemmer påpeker at en viktig føring for dette

arbeidet gis i Innst. S. nr. 140 (2002-2003) der komiteen understreker:

"at i tilfeller der det ikke er mulig å identifisere noen ansvarlig som det er rimelig å rette et krav om opprydding mot, vil staten måtte gjennomføre og finansiere de nødvendige oppryddingstiltak".

"at i enkelte unntakstilfeller kan det være urimelig å pålegge den ansvarlige å bære de fulle kostnadene ved tiltaket. I slike tilfeller vil det være behov for statlige bidrag til gjennomføring av tiltaket."

Disse medlemmer viser til Dokument nr. 8:78 (2002-2003) forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Øystein Djupedal og Karin Andersen om strakstiltak mot arbeidsledighet. Økt tempo på opprydding av forurensa grunn og havbunn gjennom statlige bidrag og forurensningslovens tvangsmidler foreslås som et samfunnsnyttig tiltak for å skape arbeidsplasser innen teknologiutvikling, opprydding og rensing hos verftsindustrien og entreprenørbransjen. På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen intensivere arbeidet med opprydding av forurensete sedimenter og i forbindelse med Revidert statsbudsjett for 2003 øke bevilgningene til dette arbeidet."

Spredning av fremmede organismer og genmodifiserte organismer

Introduksjoner av fremmede organismer i marint miljø i de fleste tilfeller er en svært alvorlig trussel mot arter og leveområder, og komiteen er enig i at det er behov for å utvikle virkemidler som kan forebygge ytterligere introduksjoner og avbøte skadelige effekter av allerede introduserte arter på kort og lang sikt.

Komiteen merker seg at Regjeringen blant annet vil arbeide for ferdigstilling av et internasjonalt bindende regelverk for behandling av ballastvann under FNs sjøfartsorganisasjon IMO, iverksette nasjonale tiltak i tråd med dette samt vurdere krav om utskifting av ballastvann og etablering av mottaksanlegg på land.

Komiteen viser til Dokument nr. 8:29 (2002-2003) om forvaltning av kongekrabben, og til partienes merknader i Innst. S. nr. 162 (2002-2003).

Komiteen viser til at introduserte marine arter regnes som en av de aller største truslene mot havmiljøet. Å redusere truslene fra slike introduserte arter er et av hovedtemaene i oppfølgingen av konvensjonen om biologisk mangfold, og i tråd med denne er Norge forpliktet til å gjøre det som er mulig for å kontrollere arter som ikke naturlig hører til i våre farvann. Introduserte arter kan forårsake dramatiske endringer i økosystemene der de lykkes i å etablere seg. Disse endringene er i stor grad vanskelige, eller umulige, å forutsi på grunn av de mange komplekse samspillene i økosystemet. Nettopp derfor legges det stor vekt på å redusere risiko for introduksjon av nye organismer. Introduserte arter kan også være verter for uønskede parasitter og sykdommer. I norske farvann kjenner vi til innførselen av *Gyrodactylus salaris* fra baltiske farvann på 1970-tallet, og introduksjonen av bakteriesykdommen furun-

kulose fra Skottland via oppdrettsfisk på 1980-tallet. *Gyrodactylus salaris* har utslettet et stort antall villaksstammer, og furunkulose har påført oppdrettsnæringen store økonomiske tap og utgjør et smittepress overfor villaks. En ny trussel som har dukket opp er ulovlig utsetting av amerikansk hummer.

Komiteen viser til at FNs konvensjon om biologisk mangfold er juridisk bindende, og at over 150 stater har undertegnet protokollen. Norge har gjennom ratifisering av konvensjonens artikkel 8h forpliktet seg til, så langt det er mulig og hensiktsmessig, å hindre innføring av, kontrollere og utrydde fremmede arter som kan true økosystemer, arters leveområde eller arter direkte.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at ordet "kan" i FNs konvensjon om biologisk mangfold er brukt for å sikre at tilfeller hvor det ikke finnes fullstendige kunnskaper om hvilke konsekvenser en introdusert art kan ha, også skal falle inn under ordlyden i artikkel 8h. Kunnskapene om hvilke effekter den voksende bestanden av kongekrabbe kan ha er i dag små, men den faller inn under FNs konvensjon om biologisk mangfold og Bernkonvensjonen og bør forvaltes deretter.

Disse medlemmer viser til at kongekrabben er et eksempel på en introdusert art i norske farvann, og viser til forslag fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo, Hallgeir Langeland, Heidi Sørensen og Åsa Elvik om å forvalte kongekrabben som en uønsket introdusert art (Dokument nr. 8:29 (2002-2003)). Kunnskap om artens langsiktige økologiske og økonomiske konsekvenser er tilnærmet ikke-eksisterende. I lys av artens raske spredning og sannsynlige høye beitetrykk, må kongekrabbens innvirkning på økosystemene antas å være svært omfattende. I "Havmiljømeldingen" (St.meld. nr. 12 (2001-2002)) vil Regjeringen "legge vesentlig vekt på å unngå skadevirkninger av kongekrabbe på økosystemene langs kysten". Det kan ta hundre år før man vet hvilke økologiske konsekvenser den raskt voksende bestanden av kongekrabbe vil ha. Allerede medfører kongekrabben betydelige økonomiske tap for mange fiskere. Siden 1995 er bestanden seksdoblet og har vandret femti mil.

Disse medlemmer ser det derfor som naturlig at det innføres et forvaltningsmål for kongekrabbe om å holde bestanden så langt nede som mulig. En utbredningsgrense for kongekrabben i Norge må være midlertidig og kun etableres som et ledd i et slikt forvaltningsmål. En slik grense må vurderes både nordover, sydover og vestover.

Videre mener disse medlemmer at det må iverksettes tiltak som fjerner eller holder kongekrabbebestanden nede i de områder hvor kongekrabben er uønsket. Tiltakene må vurderes ut fra hvilke økologiske, økonomiske og sosiale konsekvenser de kan få. Et effektivt tiltak vil være fritt fiske etter kongekrabbe, tiltak som også skal vurderes er fangstpremie og fri omsetning av krabbefisket.

Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen i forvaltningsforhandlingene med Russland arbeide for en forvaltningspraksis basert på kongekrabben som en introdusert art med fangstkvoter store nok til å kunne forvalte den som uønsket i Norge."

Ballastvann

Komiteen merker seg at Regjeringen skal medvirke nasjonalt og internasjonalt for å få et regelverk som fører til reduserte utslipp av ballastvann og for hvordan transportvann og emballasje skal behandles.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener Norge må følge Australias eksempel og i løpet av 2003 innføre regler hvor alle skip som ønsker å gå til norsk havn må opplyse om hvor ballastvannet kommer fra, hvilken tid på døgnet det ble pumpet opp og fra hvilket dyp det kommer. Ut fra denne informasjonen får skipet beskjed om hvordan ballastvannet skal håndteres. Hvis dette ikke følges, kan skipet bli nektet å legge til havn eller ved overtredelse ilegges bøter.

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at kongekrabbe larver er pelagiske, og det er stor sannsynlighet for at larvene tas opp i skips ballastvanntanker. Det eksisterer mange eksempler på krabbearter som er spredd til nye farvann via ballastvann. Det er forventet en eksplosiv økning i skipsfarten i våre nordlige havområder i de nærmeste årene. Norge kan derfor fort bli en eksportør av denne problemarten, for eksempel til Nord-Amerika.

Disse medlemmer understreker at dette er et ansvar som øker med den ventede båttrafikken i forbindelse med gassproduksjonen fra Snøhvitfeltet, og ber Regjeringen sørge for håndtering av ballastvann i forbindelse med denne transporten som minimerer risikoen for introduksjon av fremmede arter og faren for at Norge skal bli transittland for kongekrabben. Med dette som bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2003 innføre regler for håndtering av ballastvann. Alle skip som ønsker å gå til norsk havn, må opplyse om hvor ballastvannet kommer fra, hvilken tid på døgnet det ble pumpet opp og fra hvilket dyp det kommer."

Marint vern og bærekraftig forvaltning av arealene i hav- og kystområdene

Presset på areal i kystsonen er økende, og komiteen er positiv til meldingens signal om en styrket marin arealforvaltning i enkelte områder for å sikre representative, særegne, sårbare og truede marine naturtyper.

Komiteen viser til behandlinga av St.meld. nr. 43 (1998-1999). I Innst. S. nr. 168 (1999-2000) uttaler en samla komité:

"Komiteen understreker betydningen av at verneplaner forankres lokalt. Lokal og kommunal medvirkning i verneplanprosessen er grunnleggende for å få til en god prosess. Kommuner, grunneiere, interesse- og

næringsorganisasjoner må delta på en hensiktsmessig måte. For å forebygge konflikter og få en reell lokal forankring legger komiteen til grunn at de aktuelle partene også trekkes inn i prosessen så tidlig som mulig."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Regjeringen den 14. mars 2003 oppnevnte et lovutvalg til å utrede ny lov om havressurser. I et helhetlig forvaltningsansvar blir det viktig både å kunne ta vare på det biologiske mangfoldet og å opprettholde økonomisk viktige bestander på et høyt nivå.

Disse medlemmer mener en slik lov vil kunne tydeliggjøre deler av Norges internasjonale forpliktelser etter FNs Havrettskonvensjon av 1982, FN-avtalen av 1995 om fiske på det åpne hav og FNs Biomangfoldkonvensjon av 1992.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti bifaller at St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav stadfester at Norge skal ha en økosystembasert forvaltning av hav- og kystmiljøet. Med dette menes en forvaltning som tar utgangspunkt i de rammebetingelsene økosystemet selv setter for opprettholdelse av produksjon og bevaring av biologisk mangfold. Disse medlemmer forutsetter at økosystembasert forvaltning vil bli det bærende prinsipp i den nye havloven som skal erstatte den nåværende saltvannsfiskekloven.

Disse medlemmer støtter at føre-var- og økosystemtilnærming skal innarbeides i fiskeri- og havbruksforvaltningen, og at dette skal gjøres i tråd med prinsippene om bærekraftig utvikling. Disse medlemmer understreker at disse prinsippene blant annet innebærer åpne prosesser og deltagelse fra hele det sivile samfunn.

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til diskusjonen rundt forvaltninga av den norsk-arktiske torsken. Bestanden er ifølge Havforskningsinstituttet utenfor "trygge biologiske rammer". Torskebestanden bestemmes med andre ord av menneskeskapt fiskepress.

Disse medlemmer er av den oppfatning at et for høyt fiskepress de senere åra er et resultat av at næringsinteressene har en til dels avgjørende rolle i forvaltninga av ressursene. Disse medlemmer mener at åpenhet rundt den norsk-russiske fiskerikommisjonen, ei endra sammensetning av kommisjonen der miljø- og kystfiskerierinteresser blir representert, samt at Stortinget i større grad blir ansvarliggjort i fiskeriforvaltninga, er nødvendige tiltak for å redusere presset på ressursene. Disse medlemmer mener dette er et eksempel på de miljømessige konsekvensene av at kortsiktige økonomiske interesser har forkjørsrett i ressursforvaltninga fremfor den ønskede økosystemtilnærmingen.

Komiteen er kjent med det gode samarbeidet som eksisterer mellom forskermiljøene i Tromsø og blant annet Murmansk. Komiteen er positive til dette, men mener samarbeidet må styrkes og utvikles. At

potensialet for samarbeid er mye større, fikk komiteen erfare på sin studiereise til Tromsø og Murmansk medio mars. Det samarbeidet som allerede finnes når det gjelder forskning på kongekrabbe, illustrerer dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det fra norsk side også bør vurderes om Nordområdene trenger et eget senter for miljøovervåking. Et slikt senter kunne nettopp bidra til økt norsk-russisk samarbeid om forskning og forvaltning av marine miljøressurser. Disse medlemmer foreslår:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 om å vurdere opprettelse av et Nordområdesenter som kan bidra til økt samarbeid mellom Norge og Russland, samt øke innsatsen for miljøovervåking og kontroll i Nordområdene."

Miljøtilpasning av havbruksnæringen

En viktig intensjon med meldingen er å bidra til å sikre de fortrinn Norge har for fortsatt vekst innen havbruk gjennom en helhetlig og langsiktig politikk for å opprettholde og sikre et rent havmiljø. En forutsetning for vekst er en sterkere miljøtilpasning av næringene, og komiteen er enig i at den største utfordringen i dag er knyttet til problemer rundt lakselus og rømt oppdrettslaks.

Komiteen merker seg at næringen selv har engasjert seg i arbeidet med å redusere miljøpåvirkningen fra oppdrett. Komiteen ser positivt på meldingens signal om å styrke og oppgradere havbruksforvaltningen samt foreta en helhetlig gjennomgang av oppdrettsloven.

Komiteen viser til at fiskeri- og havbruksnæringen har stor betydning for verdiskapning og bosetting langs store deler av kysten. Komiteen vil understreke at et rent havmiljø er fundamentalt for norsk fiskeri- og havbruksnæring. Dette er basis for mangfold i havet og næringsgrunnlaget.

Komiteen viser til at problemstillingene knytta til lakselus og rømt oppdrettslaks er omtalt i Innst. S. nr. 134 (2002-2003).

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til St.meld. nr. 12 (2001-2002) Rent og rikt hav hvor det slås fast at "en forutsetning for den videre veksten i havbruksnæringen er imidlertid en langt sterkere miljøtilpasning. De største miljøutfordringene i dag er konsekvensene av rømt oppdrettsfisk og spredning av lakselus har for villaksen". Disse medlemmer mener at en slik sterkere miljøtilpasning må innebære gjennomføring av helhetlige miljøkonsekvensanalyser før det kan etableres oppdrettsanlegg og nye havbruksnæringer. Det må i tillegg iverksettes strakstiltak i de eksisterende lakseoppdrettsanleggene for å løse truslene knyttet til lakselus og rømming.

Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis merknader og forslag i Innst. S. nr. 134 (2002-

2003) fra energi- og miljøkomiteen om opprettelse av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

Disse medlemmer påpeker at det er globale ressursforvaltningsproblemer knyttet til norsk oppdrettsnæring som er sentrale i vurderingen av næringens bærekraft på sikt. Disse medlemmer påpeker i denne sammenheng at dagens fiskeoppdrett med høyt forbruk av fiskeolje bidrar til å øke presset på viktige fiskebestander. World Wildlife Fund (WWF) har beregnet at dersom veksten fortsetter, vil det være for lite fiskeolje i verden til å dekke oppdrettsnæringens behov allerede i 2010. I dag bruker (den globale?) lakse- og ørretoppdrettsnæringa alene over halvparten av verdens totale produksjon av fiskeolje. Dette er ikke bærekraftig fordi de viktigste fiskeartene som går til for allerede er fullt beskattet eller allerede i nedgang - og dessuten svært viktige for sine økosystem. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 legge fram en stortingsmelding for hvordan norsk havbruksnæring skal sikres en langt sterkere miljøtilpasning i den videre veksten gjennom en operasjonalisert bærekraftstrategi."

Havbeite

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. O. nr. 15 (2000-2001) fra næringskomiteen om lov om havbeite hvor komiteen er erkjenner at "havbeite-loven kan få konsekvenser for miljø, utøvelse av allemannsretten og andre næringsinteresser. Det er derfor viktig at lovens intensjon om å ta hensyn til disse interessene blir vurdert ved tildeling av løyve og ved å trekke opp rammer for driften". Komiteen understreket videre at "føre-var-prinsippet må legges til grunn for utvikling av havbeite som næring. Forskningsinnsatsen på området må på denne bakgrunn styrkes innen marin sektor generelt og knyttet til havbeite spesielt".

Disse medlemmer viser til Havforskningsinstituttets anbefalinger i rapporten "Potensielle Miljøkonsekvenser ved havbeite. Kamskjell og hummer". (Havforskningsinstituttet, Senter for havbruk, mai 2002) og påpeker at forskriftene til havbeite-loven må utformes slik de potensielle miljøkonsekvensene ved havbeite unngås. Videre påpeker disse medlemmer at det er stor økologisk og forurensningsmessig usikkerhet omkring havbeite. I tillegg mener disse medlemmer at de prinsipielle og praktiske konsekvensene som havbeite-loven får for allemannsretten og for forholdet mellom ulike næringsaktører i det aktuelle området, er uklare. På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen melding om havbeite, som skal vise hvordan havbeite kan drives bærekraftig i tråd med føre-var-prinsippet, og uten å redusere allemannsretten eller å fortrenge andre næringsaktører."

Genmodifiserte organismer

Komiteen viser til at Regjeringen vil legge vekt på at den genteknologiske utviklingen ivaretar hensynet til miljø, sikkerhet og etikk og følger internasjonale markedssignaler.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti er enig i at genmodifiserte organismer er en betydelig potensiell trussel mot de marine økosystemene og at spesielt i marine økosystemer er spredningspotensialet stort og mulighetene for å kvitt introduserte genmodifiserte organismer små.

Disse medlemmer har registrert at USA har forsøk med genmanipulert laks i lukkede anlegg. Denne laksen har fått tilført et gen som gjør at den kan leve i kaldere farvann enn vanlig laks, og et annet gen som gjør at den vokser raskere. Skulle slike genmanipulerte laks rømme fra anlegg, kan de etablere seg i nye farvann og utgjøre en alvorlig trussel mot de sårbare økosystemene i havet.

Disse medlemmer ber derfor Regjeringen legge fram et forslag om et midlertidig forbud mot utsetting av marine genmodifiserte organismer i naturen for en periode på 10 år, med unntak av utsetting av genmodifiserte organismer i lukkede anlegg til vitenskapelige formål.

En bærekraftig fiskeriforvaltning

Fiskerinæringen er basert på fornybare, men ikke ubegrensede ressurser. Norsk fiskeriforvaltning bygger på hovedprinsippet om bærekraftig høsting basert på en best mulig vitenskapelig rådgivning. Komiteen stiller seg bak dette prinsippet og er enig i betydningen av å utvikle forvaltningssystemer som tar hensyn til økosystemet som helhet og hvordan fiskebestandene påvirkes av forskjellige miljøfaktorer og fiske.

For å hindre økt press på ressursene er det viktig å få redusert fangstkapasiteten slik at denne kommer mer i samsvar med ressursgrunnet. Komiteen ser derfor positivt på arbeidet med å få dette forholdet i bedre balanse.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti, merker seg at Regjeringen blant annet vil satse på å utvikle en ny og mer effektiv overvåkingsmetode for å styrke kontrollen.

Komiteen viser til at 90 pst. av det norske fisket foregår på bestander som er delt med andre land, og komiteen ser derfor positivt på anstrengelser for å styrke det internasjonale samarbeidet både om ressursforvaltning og kontroll.

Komiteen viser til at bærekraftig beskatning av ressursene forutsetter internasjonalt samarbeid og avtaler, derfor må Norge være en pådriver i dette arbeidet. Komiteen viser til at sjøpattedyrene sel og hval spiller en viktig rolle i havets økosystemer, og mener at som andre levende ressurser kan overskuddet i disse bestandene høstes når det er biologisk og økonomisk grunnlag for dette.

Komiteen vil videre understreke at de norske fiskeriressursene er fellesskapets eiendom, og de skal forvaltes og utnyttes av fellesskapet til det beste for næringsutvikling og bosetting. Komiteen viser til Innst. S. nr. 93 (1998-1999) der det ble slått fast:

"Komiteen mener det er en styrke at fiskerinæringa har en struktur der aktørene varierer i storleik og at dei på kvar sin måte dannar grunnlag for levedyktige lokalsamfunn langs kysten."

Sektorovergrepene internasjonalt havmiljø-samarbeid

Norge har jurisdiksjon over og ansvar for et havområde som er seks ganger større enn landarealet. Videre er Norge en netto mottaker av forurensning fra andre land både fra hav- og luftstrømmer.

Komiteen er derfor enig i at et sterkt norsk engasjement er nødvendig i prosesser der internasjonale rammebetingelser for forvaltningen av havområdene og naturressurser fastlegges. Komiteen er positiv til at Regjeringen vil arbeide for å styrke etterlevelsme-kanismene i internasjonale miljøkonvensjoner, samt være en pådriver i forhold til nye tiltak.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2003 presentere en opptrappingsplan som gjør det realistisk innenfor en 10-årsperiode å fjerne PCB- og tungmetallholdige sedimenter fra norske havner og fjorder.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen etablere en trafikksentral for Nord-Norge, og at denne legges på Reitan.

Det skal være Kystverkets oppgave å drive trafikkovervåking.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen intensivere arbeidet med opprydding av forurensede sedimenter og i forbindelse med Revidert statsbudsjett for 2003 øke bevilgningene til dette arbeidet.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen i løpet av høsten 2004 legge fram en stortingsmelding for hvordan norsk havbruksnæring skal sikres en langt sterkere miljøtilpasning i den videre veksten gjennom en operasjonalsert bærekraftstrategi.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen melding om havbeite, som skal vise hvordan havbeite kan drives bærekraftig i tråd med føre-var-prinsippet, og uten å redusere allemannsretten eller å fortrenge andre næringsaktører.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen i forvaltningsforhandlingene med Russland arbeide for en forvaltningspraksis basert på kongekrabben som en introdusert art med fangstkvoter store nok til å kunne forvalte den som uønsket i Norge.

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen i løpet av 2003 innføre regler for håndtering av ballastvann. Alle skip som ønsker å gå til norsk havn må opplyse om hvor ballastvannet kommer fra, hvilken tid på døgnet det ble pumpet opp og fra hvilket dyp det kommer.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2004 om å vurdere opprettelse av et Nordområdesenter som kan bidra til økt samarbeid

mellom Norge og Russland, samt øke innsatsen for miljøovervåking og kontroll i Nordområdene.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

I

St.meld. nr. 12 (2001-2002) - om rent og rikt hav - vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med revidert statsbudsjett komme med vurderinger og konkrete tiltak for å styrke slepebåtkapasiteten i nordområdene.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 20. mars 2003

Bror Yngve Rahm
leder

Siri A. Meling
ordfører

Øyvind Vaksdal
sekretær

